

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Autentiškas vertimas
Vyriausybės kanceliarijos
Dokumentų valdymo skyrius
2017 10 11*

KETVIRTASIS SKYRIUS

BYLA JANKOVSKIS PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticija Nr. 21575/08)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2017 m. sausio 17 d.

Šis sprendimas tapo galutinis pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Jankovskis prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Ketvirtasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Andrés Sajó,
teisėjų Vincent A. De Gaetano,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Egidijaus Kūrio,
Iulia Motoc,
Gabriele Kucsko-Stadlmayer,
Marko Bošnjak

ir *skyriaus kanclerės* pavaduotojo Andrea Tamietti,
po svarstymo uždarame posėdyje 2016 m. gruodžio 13 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Henrikas Jankovskis (toliau – pareiškėjas), 2008 m. sausio 7 d. Teismui pateikęs peticiją (Nr. 21575/08) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui, kuriam suteikta teisinė pagalba, atstovavo Vilniuje praktikuojanti advokatė L. Meškauskaitė. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. Pareiškėjas tvirtino, kad buvo pažeista jo teisė gauti informaciją, nes laisvės atėmimo vietoje jam nebuvo suteikta interneto prieiga. Jis rėmėsi Konvencijos 10 straipsniu.

4. 2010 m. rugsėjo 21 d. peticija buvo perduota Vyriausybei.

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

5. Pareiškėjas gimė 1961 metais. Remiantis naujausia Teismo turima informacija, pareiškėjas atliko laisvės atėmimo bausmę Pravieniškių pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje.

A. Interneto prieiga

6. 2006 m. gegužės 30 d. pareiškėjas raštu kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministeriją (toliau – ministerija), prašydamas pateikti informaciją apie

galimybes įstoti į universitetą. Jis nurodė, kad 1996 m. baigė Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą. Pareiškėjas pareiškė pageidavimą įgyti dar vieną universiteto diplomą, nurodydamas, kad pageidauja studijuoti neakivaizdiniu būdu aukštojoje mokykloje ir baigti teisės studijas su žmogaus teisių pakraipa. Pareiškėjas paminėjo, jog neturi galimybės pats lankyti paskaitų, nes yra kalinys.

7. 2006 m. birželio 12 d. rašte, kuris buvo pareiškėjui nusiųstas į Pravieniškių pataisos namus, Švietimo ir mokslo ministerija jam nurodė, kad informaciją apie studijų programas galima rasti interneto svetainėje <www.aikos.smm.lt>. Interneto svetainėje nurodyta, kad ji priklauso Švietimo ir mokslo ministerijai, o ją administruoja Švietimo ir mokslo ministerijos įsteigta viešoji įstaiga Švietimo informacinių technologijų centras. Interneto svetainėje pateikta informacija apie mokslo ir studijų galimybes Lietuvoje. Interneto svetainėje nurodyti šie sistemos AIKOS tikslai:

„AIKOS – atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema, kurios pagrindinis tikslas – teikti informaciją apie mokymosi galimybes Lietuvoje.

AIKOS sukuria galimybes ieškoti mokymuisi ar studijoms bei asmeninei profesinei karjerai planuoti reikalingos informacijos apie profesijas, kvalifikacijas, studijų ir mokymo programas, švietimo ir mokslo institucijas ir priėmimo taisykles. <...>

AIKOS sudaro vartotojams galimybę pateikti klausimą konsultantui ir gauti į jį atsakymą, rengti apklausas. <...>

AIKOS interneto svetainės centrinėje dalyje skelbiama informacija „Noriu mokytis“, „Noriu studijuoti“, „Noriu tobulintis“ skirta darbui tik su einamųjų metų informacija, kuri yra aktualiausia stojantiesiems į profesines ir aukštąsias mokyklas, taip pat bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams, asmenims, ketinantiems persikvalifikuoti arba tobulinti savo kvalifikaciją. [Svetainėje pateikiami ir istoriniai duomenys apie švietimą]. <...>

AIKOS skelbiama informacija skirta 3 vartotojų grupėms: suaugusiems, vaikams (iki 14 metų) ir angliškai kalbantiems asmenims. Vartotojai daugiau funkcijų gali gauti užsiregistravę ir prisijungę svetainėje.

AIKOS interneto svetainė kasdien atnaujinama atvaizduojant duomenis apie švietimo ir mokslo institucijas, studijų ir mokymo programas ir jas baigus įgyjamas kvalifikacijas, <...> kvalifikacijos tobulinimo programas <...>. Lietuvos darbo biržos informacinės sistemos duomenys apie laisvas darbo vietas ir bedarbius AIKOS interneto svetainėje atnaujinami kas mėnesį. <...>“

8. 2006 m. birželio 28 d. pareiškėjas raštu kreipėsi į Pravieniškių pataisos namų administraciją, nurodydamas ministerijos atsakymą ir prašydamas suteikti jam prieigą prie interneto svetainės, „kur yra <...> [pareiškėją] dominanti LR Švietimo ir mokslo ministerijos informacija apie studijas bei <...> [pareiškėjo] pašto dėžutės adresu www.one.lt ir www.yahoo.com“.

9. 2006 m. liepos 1 d. Pravieniškių pataisos namų direktorius pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad, pataisos namų administracijos vertinimu, ministerijos atsakymas buvo neišsamus. Visų pirma, ministerija neatsižvelgė

į ypatingą pareiškėjo padėtį, t. y. į tai, kad jis buvo laisvės atėmimo vietoje. Administracijos nuomone, ministerija turėjo pateikti išsamų atsakymą raštu. Pataisos namų direktoriaus teigimu, „[k]adangi gautas atsakymas <...> [pareiškėjo] netenkina, <...> [pareiškėjas turėtų] pakartotinai kreiptis į Švietimo ir mokslo ministeriją, kad ši institucija pateiktų <...> [pareiškėjui] reikalingą išsamų atsakymą“.

10. Pataisos namų direktorius pareiškėją taip pat informavo, kad jo prašymas dėl interneto prieigos negali būti patenkintas, nes nei viename galiojančiame teisės akte nenumatyta galimybė nuteistiesiems naudotis internetu ar turėti elektroninį pašta. Todėl Pravieniškių pataisos namų administracija pareiškėjo prašymo patenkinti negalėjo.

11. Tada pareiškėjas pateikė skundą Kalėjimų departamentui, tvirtindamas, kad jokiais teisės aktais jam nebuvo uždrausta elektroniniu būdu gauti informaciją iš valstybinės įstaigos. Pareiškėjas nurodė ministerijos atsakymą ir paprašė suteikti jam interneto prieigą.

12. 2006 m. liepos 26 d. Kalėjimų departamentas atsakė, kad bausmių vykdymą reglamentuojančiuose teisės aktuose galimybė nuteistiesiems naudotis internetu nenumatyta. Pareiškėjui pasiūlyta dar kartą kreiptis į ministeriją, kad būtų suteikta jo prašoma informacija.

13. 2006 m. rugpjūčio 1 d. pareiškėjas pradėjo teismo procesą, remdamasis savo susirašinėjimu su ministerija ir ginčydamas Pravieniškių pataisos namų administracijos sprendimą nesuteikti jam interneto prieigos.

14. Pravieniškių pataisos namų administracija atsiliepime teismui nurodė, kad pagal Bausmių vykdymo kodekso 100 straipsnį nuteistieji išties turi teisę kreiptis į valstybės institucijas su prašymais ir skundais (žr. šio sprendimo 29 punktą), tačiau čia turimas galvoje įprastas paštas, o ne elektroninės ryšių priemonės. Be to, mobiliųjų telefonų naudojimas laisvės atėmimo vietose uždraustas, kad nuteistieji negalėtų tęsti savo nusikalstamos veiklos atlikdami bausmę. Kaip nurodė Pravieniškių pataisos namų administracija, ne vienam sukčiui jau pavyko išvilioti iš žmonių dideles pinigų sumas, pasinaudojant mobiliuoju telefonu. Jei nuteistiesiems būtų leista naudotis internetu, jie galėtų užsiimti nusikalstama veikla ir koordinuoti nusikalstamų organizacijų veiklą. Galiausiai, atsižvelgiant į tai, kad susirašinėjimas paštu tarp kalinių draudžiamas, leidimas nuteistiesiems naudotis internetu paverstų šį draudimą beprasmiu. Tas pats pasakytina apie Bausmių vykdymo kodekso 1 priede įtvirtintą draudimą nuteistiesiems turėti topografinį žemėlapi (žr. šio sprendimo 30 punktą).

15. Kalėjimų departamentas taip pat paprašė teismo atmesti pareiškėjo skundą, tvirtindamas, kad nors Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnyje ir numatyta nuteistųjų teisė naudotis kompiuteriais (žr. šio sprendimo 29 punktą), šis leidimas neapima teisės naudotis internetu. Lietuvos teisės aktuose nebuvo įtvirtinta nuteistųjų teisė į interneto prieigą.

16. 2007 m. vasario 2 d. Kauno apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundą atmetė. Išnagrinėjęs teisinį reguliavimą, susijusį su

nuteistųjų įkalinimo sąlygomis, teismas pažymėjo, kad nuteistieji turi galimybę su valstybės institucijomis susirašinėti paštu ir kad jų laišakai turi būti siunčiami per teismo administraciją (žr. šio sprendimo 33 punktą). Interneto prieigos suteikimas nuteistiesiems su minėtomis teisės normomis būtų nesuderinamas. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad internetas nėra daiktas, jo nebuvo galima nurodyti tarp „daiktų“, kuriuos nuteistiesiems draudžiama turėti laisvės atėmimo vietose. Vis dėlto, atsižvelgiant į galiojantį draudimą laisvės atėmimo vietose naudotis telefonu ir radijo ryšio priemonėmis, akivaizdu, kad šis draudimas apima ir internetą. Šiuo draudimu siekta užkirsti kelią nusikaltimams laisvės atėmimo vietose. Be to, teismas pažymėjo, kad reikalavimai buvo patvirtinti pataisos įstaigos direktoriaus įsakymu, todėl yra privalomi pareiškėjui, nes nuteistieji privalo paklusti administracijos nurodymams.

17. Pareiškėjas dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą, ginčydamas žemesnės instancijos teismo pateiktą vidaus teisės išaiškinimą. Jis tvirtino, kad žemesnės instancijos teismas neatsižvelgė į tai, kad pagrindinis dalykas, kuriuo jis skundėsi, buvo apribota teisė į mokslą bei informaciją. Pareiškėjas rėmėsi Konstitucijos 25 straipsniu (žr. šio sprendimo 28 punktą), taip pat Konvencijos 10 ir 14 straipsniais.

18. Pravieniškių pataisos namų administracija savo atsakyme nurodė, kad „[i]staigoje veikia vidurinė mokykla, visi moksleiviai gali naudotis visa reikalinga literatūra mokymosi reikalams. <...> Baigiamųjų klasių moksleiviai laiko egzaminus, rodo neblogus rezultatus“. Be to, nuteistieji gali lankyti Elektrėnų profesinio rengimo centro rengiamus kompiuterinio raštingumo kursus, o ši įstaiga interneto prieigos neprašė. Todėl pataisos namų administracija manė, kad interneto prieigos buvimas ar nebuvimas neturi įtakos studijų kokybei.

19. 2007 m. gruodžio 11 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pareiškėjo apeliacinį skundą atmetė. Teismas pažymėjo, kad internetas vartotojams suteikia labai plačias galimybes naudotis elektroniniu paštu, gauti informacijos, atsisiųsti rinkmenų, pirkti ir parduoti prekes. Interneto galimybės gali būti pritaikytos ne vien švietimo tikslams. Tačiau teisė naudotis internetu nėra absoliuti ir tam tikroms socialinėms grupėms gali būti apribota. Tai lemia Bausmių vykdymo kodekso 10 straipsnis (žr. šio sprendimo 29 punktą). Lietuvos teisės aktuose nenumatyta galimybė nuteistiesiems naudotis internetu. Nuteistųjų teisė turėti kompiuterį negali būti aiškinama taip plačiai, kad apimtų teisę naudotis internetu. Galiausiai Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad nuteistiesiems suteikus interneto prieigą laisvės atėmimo vietų administracijai būtų sunkiau kovoti su nusikalstamumu, nes būtų neįmanoma visapusiškai stebėti nuteistųjų veiklą.

20. 2006 m. birželio 30 d. Elektrėnų profesinio rengimo centras įteikė pareiškėjui kompiuterinio raštingumo sertifikatą.

21. Kaip nurodė Vyriausybė, 2007–2008 m. pareiškėjas lankė anglų kalbos ir kompiuterinio raštingumo kursus Kauno rajono vidurinėje mokykloje.

B. Pareiškėjo laikymo sąlygos ir jo kompiuterio paėmimas

22. 2006 m. pareiškėjas pradėjo teismo procesą, tvirtindamas, kad 2006 m. liepos mėn. Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime jis 7 dienas buvo laikomas žeminančiomis sąlygomis. Be kita ko, jis taip pat tvirtino, kad Lukiškių tardymo izoliatoriaus kalėjimo administracija paėmė jo asmeninį kompiuterį, kurį jis pats atsivežė į kalėjimą.

23. 2007 m. sausio 15 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

24. 2007 m. spalio 12 d. galutiniu sprendimu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo, kad Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo administracija kompiuterį paėmė neteisėtai. Tačiau teismas konstatavo, kad pareiškėjo laikymo sąlygos iš esmės buvo patenkinamos, išskyrus keletą nedidelės svarbos aspektų. Be to, pažeidimai nebuvo tokie rimti, kad prilygtų nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui.

C. Atsisakymas suteikti ilgalaikių pasimatymų

25. 2006 m. Pravieniškių pataisos namų administracija patenkino pareiškėjo prašymą dėl ilgalaikio pasimatymo su tėvais. Tačiau pareiškėjui vėliau pažeidus drausmę šis leidimas buvo panaikintas.

26. 2007 m. gegužės 4 d. Kauno apygardos administracinis teismas konstatavo, kad sprendimas nesuteikti ilgalaikio pasimatymo buvo teisėtas, ir paliko jį nepakeistą.

27. 2008 m. vasario 6 d. nutartimi Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas paliko žemesnės instancijos teismo sprendimą nepakeistą.

II. BYLAI SVARBI VIDAUS TEISĖ

28. Konstitucijoje nurodyta:

25 straipsnis.

„Žmogus turi teisę turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti.

Žmogui neturi būti kliudoma ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas.

Laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai.

Laisvė reikšti įsitikinimus ir skleisti informaciją nesuderinama su nusikalstamais veiksmais – tautinės, rasinės, religinės ar socialinės neapykantos, prievartos bei diskriminacijos kurstymu, šmeižtu ir dezinformacija.

Pilietis turi teisę įstatymo nustatyta tvarka gauti valstybės įstaigų turimą informaciją apie jį.“

29. Laikotarpiu nuo 2006 m. birželio 1 d. iki 2010 m. vasario 28 d. galiojusiame Bausmių vykdymo kodekse buvo nustatyta:

10 straipsnis. Nuteistųjų teisinė padėtis

„1. Bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis.“

11 straipsnis. Bendrosios nuteistųjų teisės

„1. Nuteistieji turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka:

(1) gauti rašytinę informaciją apie bausmės atlikimo tvarką ir sąlygas, savo teises bei pareigas [...];

(2) kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į bausmės vykdymo ar kitą valstybės ar savivaldybės instituciją [...].“

96 straipsnis. Nuteistųjų teisė naudotis televizoriais, kompiuteriais, vaizdo magnetofonais, radijo imtuvais bei kompiuterinių žaidimų aparatais

„1. Nuteistiesiems, išskyrus laisvės atėmimo bausmę atliekančius pataisos įstaigose drausmės grupės laikymo sąlygomis, leidžiama naudotis sutuoktinio, sugyventinio arba artimųjų giminaičių perduotais televizoriais, kompiuteriais, vaizdo magnetofonais, radijo imtuvais, kompiuterinių žaidimų aparatais ir kitais Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse nurodytais daiktais.

2. Naudojimosi televizoriais, kompiuteriais, vaizdo magnetofonais, radijo imtuvais, kompiuterinių žaidimų aparatais ir kitais daiktais tvarką nustato Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklės. <...>“

99 straipsnis. Nuteistųjų teisė susirašinėti

„1. Nuteistiesiems leidžiama siųsti ir gauti neribotą kiekį laiškų.

2. Kardomojo kalinimo vietoje, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų, kurie tarpusavyje nėra sutuoktiniai ar artimieji giminaičiai, susirašinėjimas draudžiamas.

3. Pataisos įstaigos administracija nuteistojo vardu gautus laiškus jam įteikia, taip pat nuteistųjų įteiktus laiškus išsiunčia adresatams ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo laiško gavimo ar įteikimo dienos.

4. Siunčiamų laiškų pašto išlaidas apmoka patys nuteistieji.

5. Nuteistųjų gaunami ir siunčiami laiškai gali būti prokuroro ar pataisos įstaigos direktoriaus motyvuotu nutarimu arba teismo (teisėjo) nutartimi cenzūruojami, kad būtų užkirstas kelias pažeidimams ar nusikalstamoms veikoms arba apsaugotos kitų asmenų teisės ir laisvės.“

100 straipsnis. Nuteistųjų teisė kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus bei tarnautojus, visuomenines organizacijas ir tarptautines institucijas su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais

„1. Nuteistieji turi teisę kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, visuomenines organizacijas bei tarptautines institucijas. Prie nuteistųjų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų, jei reikia, pridedami pataisos įstaigos administracijos aiškinamieji raštai.

2. Valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnams ir tarnautojams bei tarptautinėms institucijoms <...> adresuoti pasiūlymai, prašymai (pareiškimai) ir skundai necenzūruojami ir išsiunčiami per vieną darbo dieną nuo jų gavimo momento.

3. Atsakymai į nuteistųjų pasiūlymus, prašymus (pareiškimus), peticijas ir skundus per tris darbo dienas nuo jų gavimo momento įteikiami nuteistiesiems pasirašytinai. <...>

5. Nuteistiesiems draudžiama siųsti anoniminius ar kolektyvinius skundus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir pareigūnams.

6. Nuteistiesiems draudžiama kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus bei visuomenines organizacijas su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais kitų nuteistųjų vardu arba ne per pataisos įstaigos administraciją.

7. Siunčiamų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų pašto išlaidas apmoka patys nuteistieji.“

102 straipsnis. Nuteistųjų teisė paskambinti telefonu

„1. Nuteistiesiems leidžiama paskambinti telefonu. [Kiek kartų nuteistajam leidžiama paskambinti telefonu, priklauso nuo pataisos įstaigos režimo ir drausminės grupės, kuriai nuteistasis priklauso.]

2. Nuteistajam paskambinti telefonu leidžiama, [jeigu jis gali apmokėti skambutį].

3. Kardomojo kalinimo vietose, areštinėse ir pataisos įstaigose laikomų nuteistųjų tarpusavio telefoniniai pokalbiai draudžiami <...>“

110 straipsnis. Specialiosios nuteistųjų, kuriems paskirta laisvės atėmimo bausmė, pareigos

„1. Laisvės atėmimo bausmę atliekantys nuteistieji privalo:

- 1) laikytis nustatytos pataisos įstaigų tvarkos;
- 2) vykdyti pataisos įstaigos administracijos reikalavimus <...>“

30. Nuo 2006 m. birželio 1 d. iki 2010 m. vasario 28 d. galiojusio Bausmių vykdymo kodekso 1 priede buvo nustatyta:

Daiktų ir reikmenų, kuriuos draudžiama turėti laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems, sąrašas:

„6. <...> telefonai (jų dalys ir priedai), radijo ryšio priemonės <...>.

<...>

16. Topografiniai žemėlapiai <...>“

31. Nuo 2010 m. kovo 1 d. 1 priede nurodyta:

Daiktų ir reikmenų, kuriuos draudžiama turėti laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems, sąrašas

„6. <...> telefonai (jų dalys ir priedai) ir kitos elektroninio ryšio priemonės.“

32. Nuo 2006 m. birželio 1 d. iki 2010 m. vasario 28 d. galiojusio Bausmių vykdymo kodekso 2 priede buvo nustatyta:

Laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems draudžiama dirbti:

„1) dauginimo aparatais, radijo ir elektros ryšių perdavimo įrengimais <...>;

33. 2003 m. liepos 2 d. teisingumo ministro įsakymu Nr. 194 patvirtintose Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklėse bylai reikšmingu metu buvo nustatyta:

„192. Nuteistieji pasiūlymus, prašymus (pareiškimus), peticijas ir skundus pateikia raštu. Pasiūlymai, prašymai (pareiškimai), peticijos ir skundai, kuriuos reikia išsiųsti, pataisos įstaigos personalui įteikiami pašto vokuose <...> “

34. Švietimo įstatyme, galiojusiame tuo metu, kai pareiškėjas kreipėsi į Švietimo ir mokslo ministeriją, buvo nustatyta:

26 straipsnis. Informavimas apie švietimą

„1. Informavimo apie švietimą paskirtis – teikti asmeniui informaciją, kuri padėtų pasirinkti jo interesus, polinkius, gebėjimus atitinkantį švietimą ir jo teikėją, siekiamą išsilavinimą ir profesiją.

2. Informacija apie mokyklose vykdomas formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, jų pasirinkimo galimybes, priėmimo sąlygas, mokamas paslaugas, mokytojų kvalifikaciją, svarbiausius mokyklos audito rezultatus, mokyklos bendruomenės tradicijas ir pasiekimus kasmet viešai skelbiama švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

3. Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos – informacija apie mokymosi galimybes pagal profesinio mokymo, aukštesniųjų ir aukštojo mokslo studijų programas <...> įsidarbinimo galimybes Lietuvos darbo rinkoje ir konsultavimas. Šios paslaugos teikiamos mokyklose, informavimo centruose, konsultavimo tarnybose, darbo biržose pagal švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos ir darbo ministrų nustatytus reikalavimus.“

III. TAIKYTINI TARPTAUTINIAI DOKUMENTAI

35. 1992 m. balandžio 13 d. paskelbtoje antrojoje bendrojoje veiklos ataskaitoje (CPT/Inf (92) 3 [EN]) Europos komitetas prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą (toliau – CPT komitetas) dėl įkalinimo sąlygų pažymėjo:

„47. Tinkama veiklos programa (darbas, mokslas, sportas, t. t.) yra ypač svarbi kalinių gerovei. Tai pasakytina apie visas įstaigas, kuriose atliekama bausmė arba

laukiama teismo proceso. CPT atkreipė dėmesį, kad daugelyje tardymo izoliatorių veiklos galimybės itin ribotos. Režiminės veiklos organizavimas tokiose įstaigose, kur yra nuolatinė kalinamųjų kaita, nėra paprasta užduotis. Akivaizdu, kad nėra jokios galimybės pasiūlyti individualiai pritaikytų programų, kokių gali būti siekiama nuteistiesiems skirtose įstaigose. Tačiau kad ir kokios geros būtų materialinės sąlygos kamerose, kaliniai negali būti laikomi jose užrakinti savaitėmis ar net mėnesiais. CPT nuomone, turėtų būti stengiamasi užtikrinti, kad tardymo izoliatoriuose esantys įkalinieji galėtų didelę dienos dalį (8 ar daugiau valandų) praleisti ne kamerose ir užsiimti įvairia naudinga veikla. Žinoma, nuteistiesiems skirtose įstaigose sąlygos turėtų būti dar geresnės.“

36. Kiti Europos Tarybos ir tarptautinės teisės dokumentai, susiję su interneto vaidmeniu įgyvendinant teisę gauti ir teikti informaciją, cituojami byloje *Kalda v. Estonia* (no. 17429/10, §§ 23-25, 2016-01-19).

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 10 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

37. Pareiškėjas skundėsi, kad laisvės atėmimo vietoje jam nebuvo suteikta interneto prieiga. Jis tvirtino, kad dėl to jis negalėjo gauti su švietimu susijusios informacijos ir taip buvo pažeistas Konvencijos 10 straipsnis. Šiame straipsnyje nurodyta:

„1. Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų. Šis straipsnis netrukdo valstybėms licencijuoti radijo, televizijos ar kino įstaigų.

2. Naudojimasis šiomis laisvėmis, kadangi tai yra susiję ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurios demokratinėje visuomenėje yra būtinos valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešos tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises, užkirsti kelią įslaptintos informacijos atskleidimui arba užtikrinti teisminės valdžios autoritetą ir bešališkumą.“

A. Šalių teiginiai

1. Pareiškėjas

38. Pareiškėjas tvirtino, kad nuteistųjų galimybės naudotis internetu laisvės atėmimo vietose ribojimas nebuvo numatytas įstatyme. Vyriausybės nurodyto teisės akto nuostata, konkrečiai Bausmių vykdymo kodekso 1 straipsnio 6 punktą (žr. šio sprendimo 30 punktą), kuriuo uždrausta nuteistiesiems turėti telefoną ar kitas ryšio priemones, kaip antai radiją, nebuvo suformuluota pakankamai tiksliai, kad būtų numatoma ir atitiktų Teismo nustatytus reikalavimus. Išvadą, kad nei vienoje teisės normoje

nebuvo aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta, kad nuteistiesiems negalima leisti naudotis internetu, patvirtina ir tai, kad Bausmių vykdymo kodekso 96 straipsnyje nuteistiesiems leidžiama naudotis kompiuteriais ir radijo imtuvais (žr. šio sprendimo 29 punktą). Pati Vyriausybė nurodė, kad interneto prieigos ribojimas nuteistiesiems tebuvo numanomas ir sistemiškai nulemtas paties nuteistiesiems taikomo režimo.

39. Pareiškėjas taip pat tvirtino, kad jo atveju naudojimosi internetu apribojimas laisvės atėmimo vietoje nebuvo niekaip susijęs su nusikaltimų ar kitų teisės pažeidimų prevencija. Iš tiesų jis prašė suteikti jam interneto prieigą tik tam, kad galėtų apsilankyti Švietimo ir mokslo ministerijos jam nurodytoje interneto svetainėje ir gauti konkrečią informaciją apie nuotolinių studijų galimybes ir programas Lietuvoje.

40. Galiausiai draudimas buvo neproporcingas. Švietimo ir mokslo ministerija, t. y. kompetentinga Lietuvos valstybės institucija švietimo srityje, pareiškėjui konkrečiai nurodė, kad visą aktualią informaciją apie nuotolinių studijų galimybes ir programas buvo galima rasti oficialioje ministerijos svetainėje <www.aikos.smm.lt>. Ministerija, kaip valstybinė įstaiga, atsakinga už informacijos apie studijų programas teikimą, pareiškėjui nenurodė jokių alternatyvių būdų ar priemonių minėtai informacijai gauti. Be to, pareiškėjas teigė, kad informacija apie studijų programas ir nuotolinių studijų galimybes yra nuolat kintanti. Švietimo įstaigos paprastai tokią informaciją atnaujina kasmet. Todėl tikslią informaciją buvo galima rasti tik internete, o be interneto prieigos pareiškėjas neturėjo jokios galimybės gauti reikiamos informacijos, kad galėtų studijuoti. Galiausiai pareiškėjas nurodė, kad kai kuriose valstybėse švietimo tikslais suteikiama ribota interneto prieiga ir tai rodo, kad absoliutus draudimas Lietuvoje yra neproporcingas.

2. Vyriausybė

41. Vyriausybės teigimu, pareiškėjas tinkamai nepasinaudojo vidaus teisinės gynybos priemonėmis, nes neapskundė ministerijos atsakymo atskirame teismo procese – pataisos namų administracija šį faktą laikė nesuprantamu. Be to, Vyriausybės žiniomis, pareiškėjas tiesiogiai nesikreipė į Lietuvos aukštojo mokslo įstaigas, kuriose galima studijuoti teisę.

42. Antra, Vyriausybė teigė, kad skundas buvo akivaizdžiai nepagrįstas, nes teisės gauti informaciją tam tikru būdu nesuteikimas nereiškia, kad pareiškėjas jos negalėjo gauti kitais būdais.

43. Trečia, Vyriausybė nurodė, kad skundas buvo nepriimtinas, nes pareiškėjas nepatyrė didelės žalos: jis lankė tam tikrus kursus Pravieniškių pataisos namuose ir galėjo gauti informacijos kitais būdais (žr. šio sprendimo 46 punktą). Pareiškėjo skundus nacionaliniai teismai išnagrinėjo ir priėmė pagrįstus sprendimus. Be to, Vyriausybės nuomone, remiantis aiškia Teismo praktika, valstybių pozityvios pareigos pagal 10 straipsnį nėra aiškintinos kaip reikalavimas suteikti konkrečią prieigos prie informacijos formą.

44. Vis dėlto, jei Teismas nuspręstų, kad pareiškėjo teisė gauti informaciją buvo apribota, Vyriausybė manė, kad šis apribojimas turi teisinį pagrindą. Numanomas draudimas nuteistiesiems naudotis internetu kilo iš įstatymu nustatyto draudimo naudotis telefonais ir radijo aparatais kaip ryšių priemonėmis, nacionaliniai teismai šį klausimą tinkamai išnagrinėjo 2007 m. Atsižvelgiant į technologijų pažangą, 2010 m. Bausmių vykdymo kodeksas buvo iš dalies pakeistas, aiškiai įtraukiant į jį draudimą nuteistiesiems naudotis elektroninėmis ryšių priemonėmis (žr. šio sprendimo 31 punktą).

45. Interneto prieigos draudimu laisvės atėmimo vietose siekta užkirsti kelią nusikaltimams, atsižvelgiant į tai, kad internetas kaip ir kitos draudžiamos priemonės, tokios kaip mobilieji telefonai, gali būti panaudotas kaip ryšio priemonė naujiems nusikaltimams vykdyti, ypač telefoniniam sukčiavimui, taip pat siekiant paveikti baudžiamojo proceso dalyvius.

46. Vyriausybė taip pat manė, kad šis apribojimas buvo būtinas ir proporcingas. Kaip pažymėjo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, plačios interneto suteikiamos galimybės galėtų sukelti grėsmę kitų asmenų teisėms. Savo ruožtu galimiems neteisėtiems veiksams užkardyti prireiktų didžiulių laisvės atėmimo vietos administracijos pastangų. Internetas tėra viena iš priemonių informacijai gauti, todėl nuteistieji gali veiksmingai pasinaudoti šia teise kitomis priemonėmis, kaip antai susirašinėjant paštu (laiškais) per laisvės atėmimo vietos administraciją. Nagrinėjamu atveju pareiškėją dominanti informacija buvo prieinama įvairiomis formomis: informacija apie priėmimą į studijas skelbiama spaudoje, leidžiami specialūs leidiniai, tokią informaciją galėjo perduoti ir pareiškėjo artimieji. Informacijos apie studijų galimybes nuteistieji gali gauti ir socialinės reabilitacijos centruose bei pataisos įstaigose. Siekiant užtikrinti nuteistųjų teisę į mokslą, Lietuvos laisvės atėmimo vietose organizuojamas bendrasis bei profesinis švietimas, o pareiškėjas, atlikdamas bausmę, šiomis galimybėmis pasinaudojo (žr. šio sprendimo 20 ir 21 punktus).

47. Vyriausybė pažymėjo, kad savo pirmajame prašyme, pateiktame pataisos namų administracijai 2006 m. birželio 28 d., pareiškėjas prašė prieigos konkrečiai prie ministerijos interneto svetainės (žr. šio sprendimo 8 punktą), tačiau 2006 m. rugpjūčio 1 d. skunde, pateiktame Kauno apygardos administraciniam teismui (žr. šio sprendimo 13 punktą), pareiškėjas jau prašė apskritai prieigos prie interneto, o ne skundėsi negalintis gauti konkrečios informacijos. Kaip pažymėjo Lietuvos teismai, pareiškėjas taip pat prašė leisti naudotis savo elektroniniu paštu, nors Konvencijos institucijos jau yra pripažinusios, kad tam tikri nuteistųjų korespondencijos apribojimai nepažeidžia Konvencijos 8 ir 10 straipsniais suteiktų garantijų (Vyriausybė rėmėsi Komisijos sprendimu byloje *X v. the United Kingdom*, no. 5270/72, 1974-07-08).

48. Galiausiai Vyriausybė tvirtino, kad interneto naudojimas ribojamas daugumos Europos Tarybos valstybių narių pataisos įstaigose.

B. Teismo vertinimas

1. Priimtinumas

49. Visų pirma, Teismas pažymi, kad nacionaliniuose teismuose pareiškėjas apskundė Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos administracijos, kurios žinioje jis buvo, sprendimą nesuteikti jam interneto prieigos. Pareiškėjui internetas buvo būtinas tam, kad galėtų rasti informacijos apie studijas (žr. šio sprendimo 17 punktą). Teismas neseniai jau atkreipė dėmesį, kad vis daugiau paslaugų ir informacijos teikiama tik internetu (žr. *Kalda v. Estonia*, no. 17429/10, § 52, 2016-01-19). Todėl atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjo skundas susijęs su teise gauti informaciją, t. y. patenka į Konvencijos 10 straipsnio taikymo sritį, o ne apskritai su nesudarytomis galimybėmis mokytis, Teismas atmeta Vyriausybės prieštaravimą, kad nebuvo tinkamai pasinaudota vidaus teisinės gynybos priemonėmis remiantis tuo, kad, pirma, nebuvo raštu kreiptasi į Lietuvos švietimo įstaigas ir, antra, nepradėtas teismo procesas prieš ministeriją (žr. šio sprendimo 41 punktą). Dėl pirmosios iš nurodytų galimybių pasakytina, kad tai net nėra teisinės gynybos priemonė Konvencijos 35 straipsnio 1 dalies požiūriu. Dėl antrosios galimybės Teismas mano, kad pareiškėjo pasirinkta teisinės gynybos priemonė dėl nesudarytos galimybės gauti informaciją buvo teismo procesas prieš Pravieniškių pataisos namus, kurie jam faktiškai uždraudė apsilankyti ministerijos interneto svetainėje. Šiame kontekste Teismas primena, kad tais atvejais, kai asmuo gali pasinaudoti keliomis nacionalinėje teisėje numatytais teisinės gynybos priemonėmis, jis gali pasirinkti teisinės gynybos priemonę, atitinkančią jo skundo esmę. Kitaip tariant, kai tam tikra teisinės gynybos priemonė jau pasinaudota, pasinaudoti kita teisinės gynybos priemone, kurios tikslas yra iš esmės toks pat, neprivaloma (žr. *Leja v. Latvia*, no. 71072/01, § 46, 2011-07-14).

50. Teismas taip pat mano, kad Vyriausybės prieštaravimas, kad pareiškėjas nepatyrė didelės žalos (žr. šio sprendimo 43 punktą), yra tiesiogiai susijęs su pareiškėjo skundo esme. Todėl jis turėtų būti įtrauktas į bylos nagrinėjimą iš esmės.

51. Teismas pažymi, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punkto požiūriu, taip pat jis nėra nepriimtinas kitais pagrindais. Todėl jis turi būti pripažintas priimtinu.

2. Esmė

a) Dėl apribojimo buvimo

52. Teismas nuosekliai pripažįsta, kad visuomenė turi teisę gauti bendrą interesą apimančią informaciją. Be to, Teismas yra konstatavęs, kad teisė gauti informaciją iš esmės reiškia, kad vyriausybė negali trukdyti asmeniui gauti informaciją, kurią kiti asmenys pageidavo ar sutiko suteikti (žr. *Kalda*, cituota pirmiau, §§ 41 ir 42).

53. Tačiau šioje byloje nėra nagrinėjamas administracijos atsisakymas atskleisti prašomą informaciją (plg. *Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary* [GC], no. 18030/11, §§ 149-156, 2016-11-08); pareiškėjo prašymas susijęs su informacija, kuri yra viešai prieinama visuomenei. Pareiškėjo skundas labiau susijęs su tam tikra nagrinėjama priemone informacijai gauti. Konkrečiai kalbant, pareiškėjas, kaip nuteistasis, prašė suteikti jam prieigą – būtent per internetą – prie Švietimo ir mokslo ministerijai priklausančioje interneto svetainėje paskelbtos informacijos (žr. šio sprendimo 7 punktą).

54. Šiuo požiūriu Teismas primena, kad dėl savo prieinamumo ir gebėjimo saugoti ir perduoti didžiulius kiekius informacijos internetas atlieka svarbų vaidmenį gerinant visuomenės galimybes sužinoti naujienas ir apskritai padedant skleisti informaciją (žr. *Delfi AS v. Estonia* [GC], no. 64569/09, § 133, ECHR 2015; *Ahmet Yıldırım v. Turkey*, no. 3111/10, § 48, ECHR 2012; ir *Times Newspapers Ltd v. the United Kingdom (nos. 1 ir 2)*, nos. 3002/03 ir 23676/03, § 27, ECHR 2009).

55. Vis dėlto Teismas pažymi, kad įkalinimas neišvengiamai apriboja nuteistųjų bendravimą su išoriniu pasauliu, taip pat ir galimybę gauti informaciją. Jis mano, kad 10 straipsnio negalima aiškinti kaip bendro įpareigojimo suteikti nuteistiesiems prieigą prie interneto ar prie konkrečių interneto svetainių (žr. *Kalda*, cituota pirmiau, § 45). Tačiau šios bylos aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, kad teisė į informaciją apie švietimą įtvirtinta Lietuvos įstatymais (žr. šio sprendimo 34 punktą), Teismas yra pasirengęs pripažinti, kad apribojusi prieigą prie interneto svetainės, kurią ministerija pareiškėjui nurodė atsakydama į jo prašymą suteikti informacijos, buvo pažeista jo teisė gauti informaciją.

(b) Dėl apribojimo pagrįstumo

56. Minėtas apribojimas prieštarauja Konvencijos 10 straipsniui, išskyrus atvejus, kai jis „[nustatytas] įstatymu“, juo siekiama vieno ar keleto iš tame straipsnyje nurodytų tikslų ir jis būtinas demokratinėje visuomenėje tokiam tikslui ar tikslams pasiekti. Teismas šiuos kriterijus išnagrinės iš eilės.

i) Ar apribojimas buvo nustatytas įstatymu

57. Šalys nesutaria dėl to, ar nuteistųjų teisės naudotis internetu apribojimas nustatytas nacionalinėje teisėje. Teismas pripažįsta, kad 2006 m., kai pareiškėjas kreipėsi dėl interneto prieigos Pravieniškių pataisos namuose, konkretaus draudimo laisvės atėmimo vietose naudotis internetu nebuvo. Draudimas naudotis „[kitomis] elektroninio ryšio [priemonėmis]“, kuris galėtų būti suprantamas kaip apimantis priemones, suteikiančias galimybę naudotis internetu, buvo įtvirtintas tik 2010 m. kovo mėn. Bausmių vykdymo kodekso 1 priede (žr. šio sprendimo 31 punktą). Kad ir kaip ten būtų, Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad 2006 m. daugelyje teisės aktų išties buvo nustatytas aiškus draudimas nuteistiesiems naudotis telefonu ir radijo ryšio priemonėmis, draudimas nuteistiesiems dirbti su radijo ir elektroninėmis

ryšio priemonėmis, taip pat juose buvo reikalaujama, kad visa nuteistųjų korespondencija būtų rašytinė ir siunčiama paštu per laisvės atėmimo vietos administraciją (žr. šio sprendimo 29, 30 ir 32 punktus). Nėra nepagrįsta teigti, kad visi šie draudimai netektų prasmės, jei nuteistiesiems būtų suteikta interneto prieiga. Taigi Teismas nemano, kad pareiškėjas negalėjo žinoti, jog naudotis internetu laisvės atėmimo vietoje buvo draudžiama. Todėl Teismas daro išvadą, kad draudimas nuteistiesiems naudotis internetu laisvės atėmimo vietose buvo „nustatytas įstatymu“, kaip nurodyta Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje.

ii) Ar apribojimu siekta teisėto tikslo

58. Teismas taip pat pritaria Vyriausybės argumentui (žr. šio sprendimo 45 punktą), kad nagrinėjimu apribojimu siekta apsaugoti kitų asmenų teises ir užkirsti kelią netvarkai ir nusikaltimams (žr. *Kalda*, cituota pirmiau, § 47). Tai pažymėjo ir Pravieniškių pataisos namų administracija bei dviejų instancijų administraciniai teismai (žr. šio sprendimo 14, 16 ir 19 punktus). Teismas pripažįsta, kad nacionaliniai teismai turėjo žinoti apie šalyje susidariusią padėtį, nes telefoniniai sukčiai iš laisvės atėmimo vietų jau buvo išvilioję iš žmonių dideles pinigų sumas.

iii) Ar apribojimas buvo būtinas „demokratinėje visuomenėje“

59. Teismas pažymi, kad interneto svetainėje, kuria norėjo pasinaudoti pareiškėjas, buvo pateikta informacija apie mokslo ir studijų programas Lietuvoje. Informacija minėtoje svetainėje buvo nuolat atnaujinama siekiant informuoti, pavyzdžiui, apie einamaisiais akademinius metais galiojančius priėmimo reikalavimus. Be to, svetainėje buvo pateikiama naujausia Lietuvos darbo biržos informacija apie laisvas darbo vietas ir nedarbo rodiklius (žr. šio sprendimo 7 punktą). Yra pagrindo teigti, kad tokia informacija buvo tiesiogiai susijusi su pareiškėjo siekiu įgyti išsilavinimą, o tai savo ruožtu svarbu siekiant reabilitacijos, o vėliau ir reintegracijos į visuomenę. Kaip pažymi CPT komitetas, tinkama veiklos programa, įskaitant mokymąsi, yra ypač svarbi visų kalinamųjų, taip pat laukiančių teismo proceso, gerovei. Tai ypač pasakytina apie nuteistuosius (žr. šio sprendimo 35 punktą), o pareiškėjas, atliekantis bausmę Pravieniškių pataisos namuose, būtent ir pateko į šią kalinių kategoriją (žr. šio sprendimo 5 punktą). Iš tikrųjų dėl Pravieniškių pataisos namų CPT komitetas po 2008 m. apsilankymo konkrečiai pažymėjo, kad būtina imtis veiksmų siekiant užtikrinti, kad visi nuteistieji galėtų užsiimti įvairia prasminga veikla, pavyzdžiui, dalyvautų švietimo programose (žr. CPT komiteto ataskaitos 49 punktą *in fine*, cituojamą sprendime *Mironovas and Others v. Lithuania*, nos. 40828/12, 29292/12, 69598/12, 40163/13, 66281/13, 70048/13 ir 70065/13, § 65, 2015-12-08).

60. Teismas taip pat mano, kad apsilankymas AIKOS interneto svetainėje, kaip patarė Švietimo ir mokslo ministerija, t. y. naršymas joje

siekiant rasti reikiamos informacijos, buvo veiksmingesnis būdas nei teikti prašymus suteikti konkrečią informaciją, kaip siūlė Vyriausybė (žr. šio sprendimo 46 punktą). Išties, kad būtų galima pateikti prašymą švietimo įstaigai, reikia žinoti, kokios jos kompetencijos ribos ir teikiamos paslaugos. Tokią pradinę informaciją galima rasti AIKOS interneto svetainėje. Be to, Teismas atkreipia dėmesį į pareiškėjo argumentą, kad informacija apie studijų programas nuolat kinta (žr. šio sprendimo 40 punktą). Šis faktas pabrėžiamas ir pačioje AIKOS interneto svetainėje (žr. šio sprendimo 7 punktą).

61. Kalbant apie Lietuvos institucijų sprendimus, Teismas negali nepastebėti to, kad juose daugiausia dėmesio skirta pačiam teisiniam draudimui nuteistiesiems turėti prieigą prie interneto, bet neišnagrinėtas pareiškėjo argumentas, kad prieiga prie konkrečios interneto svetainės buvo būtina, kad jis galėtų studijuoti (žr. šio sprendimo 10, 12, 14, 15, 16 ir 19 punktus). Tiesa, kad Pravieniškių pataisos namų administracija nurodė, jog pataisos namuose buvo vidurinė mokykla, taip pat buvo galima lankyti kompiuterinio raštingumo kursus Elektrėnų profesinio rengimo centre (žr. šio sprendimo 18 punktą). Tačiau šis pasiūlymas nelabai susijęs su pareiškėjo pageidavimu įgyti papildomą universitetinį išsilavinimą (žr. šio sprendimo 6 punktą). Šiuo atveju Teismas taip pat pažymi, kad nei pataisos namų administracija, nei Lietuvos teismai net netvirtino, kad interneto prieigos suteikimas valstybei papildomai kainuotų (žr. šio sprendimo 14, 15, 16 ir 19 punktus). Nors pataisos namų administracijos nurodyti (žr. šio sprendimo 14 punktą) saugumo aspektai, susiję su interneto naudojimu laisvės atėmimo vietose, galėtų būti laikomi svarbiais, Teismas pažymi, kad nacionaliniai teismai neatsižvelgė į tai, kad pareiškėjas prašė prieigos prie valstybės institucijos Švietimo ir mokslo ministerijos sukurtos ir administruojamos interneto svetainės. Iš tiesų abu teismai net neužsiminė apie švietimo klausimą (žr. šio sprendimo 16 ir 19 punktus).

62. Galiausiai Teismas atsižvelgia į tai, kad Europos Tarybos ir kituose tarptautiniuose dokumentuose pripažįstama interneto nauda visuomenei ir jo svarba užtikrinant įvairias žmogaus teises. Interneto prieiga vis labiau suvokiama kaip teisė, be to, pasigirsta raginimų įgyvendinti veiksmingą politiką siekiant užtikrinti visuotinę interneto prieigą ir panaikinti „skaitmeninę atskirtį“ (žr. *Kalda*, cituota pirmiau, § 52). Teismas mano, kad šie pokyčiai atspindi svarbų interneto vaidmenį kasdieniame žmonių gyvenime, ypač turint galvoje, kad tam tikros informacijos galima rasti tik internete. Iš tiesų, kaip jau nustatyta šioje byloje, AIKOS interneto svetainėje pateikta išsami informacija apie mokymosi galimybes Lietuvoje. Šiuo požiūriu taip pat pažymėtina, kad Lietuvos institucijos net neapsvarstė galimybės pareiškėjui suteikti ribotą arba kontroliuojamą prieigą tik prie šios konkrečios valstybės institucijos administruojamos interneto svetainės, kuri vargu ar galėjo sukelti pavojų saugumui.

63. Šiomis aplinkybėmis Teismo šioje byloje nepavyko įtikinti, kad buvo rimtų priežasčių, dėl kurių reikėjo apriboti pareiškėjo teisę į informaciją. Be

to, atsižvelgiant į apribojimo pasekmes pareiškėjui (žr. šio sprendimo 59–61 punktus), Vyriausybės prieštaravimas, kad pareiškėjas nepatyrė didelės žalos (žr. šio sprendimo 50 punktą), turi būti atmestas.

64. Teismas daro išvadą, kad konkrečiomis šios bylos aplinkybėmis pareiškėjo teisės gauti informaciją apribojimo negalima laikyti būtinu demokratinėje visuomenėje.

Todėl buvo pažeistas Konvencijos 10 straipsnis.

II. KITI TARIAMI KONVENCIJOS PAŽEIDIMAI

65. Kitoje peticijos formoje, kurią pareiškėjas pasirašė 2008 m. rugpjūčio 28 d. ir kurią Teismas gavo 2008 m. rugsėjo 12 d., pareiškėjas dar skundėsi dėl jo kompiuterio paėmimo ir įkalinimo sąlygų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime. Atsižvelgdamas į tai, kad susijusiose bylose Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas galutinį sprendimą priėmė 2007 m. spalio 12 d. (žr. šio sprendimo 24 punktą), Teismas konstatuoja, kad skundas pateiktas praleidus nustatytą terminą, todėl remiantis Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalimis yra nepriimtinas.

66. Peticijos formoje, kurią pareiškėjas pasirašė 2008 m. lapkričio 11 d. ir kurią Teismas gavo 2008 m. gruodžio 5 d., pareiškėjas skundėsi, kad Pravieniškių pataisos namuose jam nesuteikta teisė į ilgalaikius pasimatymus. Tačiau Teismas pažymi, kad nacionalinis procesas dėl šio skundo baigėsi Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui priėmus 2008 m. vasario 6 d. sprendimą (žr. šio sprendimo 27 punktą). Darytina išvada, kad šis skundas buvo pateiktas praleidus nustatytą terminą ir turi būti atmestas vadovaujantis Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalimis.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

67. Konvencijos 41 straipsnyje nustatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prirėikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

68. Pareiškėjas pareikalavo atlyginti 30 000 EUR dydžio neturtinę žalą.

69. Vyriausybė ginčijo reikalaujamą sumą kaip nepagrįstą ir pernelyg didelę.

70. Teismas mano, kad šios bylos aplinkybėmis pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjo patirtą neturtinę žalą (žr., *mutatis mutandis*, *Kalda*, cituota pirmiau, § 58).

B. Išlaidos ir sąnaudos

71. Pareiškėjas prašė atlyginti išlaidas, tačiau nenurodė konkrečios sumos.

72. Vyriausybė šio klausimo nekommentavo.

73. Teismas pažymi, kad pagal Teismo teisinės pagalbos sistemą pareiškėjui buvo suteikta teisinė pagalba: pareiškėjo advokatui sumokėta 850 EUR pareiškėjo pastabų pateikimo ir kitoms išlaidoms padengti. Kadangi pareiškėjas nepateikė konkrečių reikalavimų ir jokių įrodančių dokumentų, Teismas nusprendžia šiuo atžvilgiu nieko nepriteisti.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI:

1. *Įtraukia* į bylos nagrinėjimą iš esmės Vyriausybės prieštaravimą, kad pareiškėjas nepatyrė didelės žalos Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies b punkto požiūriu, ir jį *atmeta*.
2. *Skelbia* pareiškėjo skundą dėl teisės gauti informaciją priimtina, o likusią peticijos dalį – nepriimtina.
3. *Nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 10 straipsnis.
4. *Nusprendžia*, kad teisės pažeidimo pripažinimas savaime yra pakankamas ir teisingas atlyginimas už pareiškėjo patirtą neturtinę žalą.
5. *Atmeta* likusią pareiškėjo reikalavimo dėl teisingo atlyginimo dalį.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2017 m. sausio 17 d., vadovaujantis Teismo Reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Andrea Tamietti
Kanclerio pavaduotojas

András Sajó
Pirmininkas